

Richtlijnen bij het modelcontract voor oorspronkelijk Nederlandstalige Algemene Uitgaven, zoals gezamenlijk onderhandeld door de VUV en VAV

Inleiding

A. De Belgische auteurswetgeving

De auteurswetgeving riep een speciale regeling voor auteurscontracten in het leven die afwijkt van het algemene contractenrecht. De wetgever verplicht zo onder meer dat in contracten met auteurs een aantal specifieke afspraken moeten worden gemaakt. Zo moet de exploitatiewijze waarover wordt gecontracteerd worden gespecificeerd, de vergoedingsafspraken die werden overeengekomen, voor welke duur de overeenkomst geldt, enz. De overeenkomst wordt bij twijfel of onduidelijkheden, restrictief en dus in het voordeel van de auteur geïnterpreteerd.

Daarnaast riep de wetgever verschillende regels in het leven naargelang de zakelijke verhouding tussen de auteur en zijn medecontractant. *Enerzijds* zijn er soepelere regels van kracht wanneer de auteur handelt in opdracht of als werknemer. *Anderzijds* gelden er strenge regels voor een aantal specifieke situaties, waaronder uitgavecontracten. Zo is er een uitgebreide regeling bij het faillissement van een uitgever, een exploitatieplicht, een terugname- en controlerecht van de auteur, enzovoort. De regels zijn meestal van dwingend recht, ook al wordt dit niet als dusdanig vermeld in het contract. Op die manier wordt de auteur van letterkundige werken dus wettelijk beschermd.

B. Het modelcontract algemene uitgaven

In de boekensector werd door de Vlaamse Uitgevers Vereniging Sectie Algemene Uitgevers (GAU) en de Vlaamse Auteursvereniging het initiatief genomen om een modelcontract op te stellen dat kan worden gehanteerd bij onderhandelingen tussen auteurs en hun uitgevers. Het modelcontract, dat in 2009 werd geïntroduceerd in de boekensector, beantwoordt aan alle wettelijke eisen die worden gesteld (specificatieplicht, exploitatieplicht), brengt de auteur in herinnering dat hij bepaalde wettelijke rechten heeft (controlerecht, terugnamerecht) en integreerde een aantal nuttige afspraken (procedure inlevering/weigering manuscript) die in de boekensector als gangbare praktijk worden beschouwd.

Het is niet verplicht het modelcontract te volgen, maar gebruik ervan wordt wel ten stelligste aangemoedigd met het oog op een verdere professionalisering van de sector en rechtszekerheid voor alle betrokken partijen. Naast een juridisch houvast is er ook de ethische plicht om de juridische normen die gehanteerd worden in de boekensector telkens in het achterhoofd te houden. Het feit dat het Vlaams Fonds voor de Letteren het hanteren van het modelcontract verplicht voor het bekomen van subsidies, toont het belang aan dat aan deze tekst wordt gehecht. Het gebruik van het modelcontract als juridisch houvast werd een gangbare praktijk waarnaar kan worden teruggegrepen in geval van discussie.

C. Waarom bijkomende richtlijnen?

Na vijf jaar is het tijd voor een evaluatie van het modelcontract. De ombudsdienst van Boek.be vzw speelt hierin een prominente rol. Vragen of klachten die werden ontvangen met betrekking tot de uitvoering of interpretatie van bepalingen uit het modelcontract werden door de ombudsdienst onder de loep genomen. Een aantal dossiers gaf tevens aanleiding tot een specifiek advies van de ombudsdienst. De adviezen die door de ombudsdienst in deze context werden geformuleerd, hebben een algemene draagkracht en worden in een aantal richtlijnen meegegeven om de partijen die gebruik maken van het modelcontract beter te informeren en sensibiliseren. Om de privacy van partijen die een zaak aanklaarten bij de ombudsdienst te garanderen, worden deze betrokkenen uiteraard geanonimiseerd.

De richtlijnen zijn geen onderdeel van het modelcontract maar bieden verduidelijking bij de geest van bepaalde bepalingen van het contract. De richtlijnen zullen op regelmatige basis worden aangevuld en bijgewerkt door de VUV en VAV onder de leiding van de ombudsdienst van Boek.be en online ter beschikking worden gesteld via de Boekenvaksite en de ledensite van VAV waar alle partijen ze steeds zullen kunnen consulteren.

D. Meer inlichtingen?

Voor meer informatie en inlichtingen kan u terecht bij de volgende personen:

- De ombudsdienst van Boek.be (Hilde Geerinck)
- De juridische dienst van Boek.be (Evi Werkers)
- De dagelijkse werking van VUV (Geert Van den Bossche)
- De dagelijkse werking van VAV (Natalie Ariën)

1. Richtlijn betreffende het gebruik van de aanhef van het modelcontract

Wanneer wordt verwezen naar het modelcontract dat door de GAU-VUV en VAV werd overeengekomen, moet de auteur er op kunnen vertrouwen dat het aangeboden contract identiek is aan het modelcontract. Indien er cruciale wijzigingen worden aangebracht (zoals bij verplichte afname van auteursexemplaren), dient de aanhef met verwijzing naar het modelcontract te worden verwijderd. De auteur moet steeds voor ondertekening van het contract op transparante wijze worden ingelicht over de bepalingen waarin het aangeboden contract afwijkt van het modelcontract. De auteur dient zich op voorhand in te lichten over de mogelijke consequenties van bepaalde afwijkingen bij een beurstoekening. Aangebrachte wijzigingen moeten bij de aanvraag voor beurstoekenningen bij het Vlaams Fonds voor de Letteren duidelijk worden vermeld. Het verdient dan ook ten stelligste aanbeveling afwijkingen altijd schriftelijk (bijvoorbeeld in track changes) op een zichtbare wijze aan te brengen.

2. Richtlijn betreffende de specificatieplicht bij exploitatiewijzen (art. 2-4 MC)

De lijst van exploitatiewijzen waarop de overdracht en de exclusieve licentie van toepassing zijn is limitatief. Er kan geen overdracht of licentie worden bedongen met betrekking tot exploitatiewijzen die op het moment van ondertekening nog niet bekend waren of die in de overeenkomst niet opgenomen werden. De partijen zullen hierover afzonderlijk contracteren wanneer deze nieuwe exploitatievorm zich aandient.

3. Richtlijn betreffende de meldingsplicht van de uitgever (art. 2.2 en 3.2. MC)

De uitgever heeft een meldingsplicht aan de auteur wanneer tot een andere dan een primaire exploitatiewijze wordt overgegaan. Bij de uitgave in de vorm van een voorpublicatie/ feuilleton of als actie- of geschenboek dan wel in een vertaalde of geadapteerde vorm is er voorafgaand overleg. De uitgever houdt rekening met de redelijke opmerkingen van de auteur op voorwaarde dat de normale commerciële exploitatie van het Werk hierdoor niet wordt geschaad. Voor de exploitatie van het werk in de vorm van een publieke uitvoering of als merchandisingproduct zal de Uitgever de Auteur voorafgaandelijk toestemming vragen. De auteur kan deze toestemming alleen op redelijke gronden weigeren en er moet in het bijzonder rekening worden gehouden met de normale commerciële exploitatie van het Werk.

4. Richtlijn betreffende het optioneel optierecht bij toekomstige werken (art. 4 § 1 lid 3 MC)

Het optierecht is een facultatieve bepaling die veeleer uitzonderlijk wordt toegevoegd bijvoorbeeld bij nieuwe auteurs of debutanten waarbij de uitgever een extra risico neemt en zijn marketinginspanningen pas op langere termijn hun vruchten zullen afwerpen. Het optierecht voor toekomstige werken kan desgewenst worden overeengekomen voor een specifieke categorie van toekomstige werken (de NUR-code geeft dit weer) gedurende een redelijke termijn, waarbij vijf jaar

als een maximale termijn dient te worden beschouwd. Indien de auteur instemt met de toekenning van een optierecht aan de uitgever zal hij, wanneer hij werken binnen eenzelfde NUR-code creëert, deze eerst aanbieden aan de uitgever, die vervolgens binnen de drie maanden laat weten of hij het werk al dan niet wenst uit te geven. Het optierecht mag niet bij de publicatie van hetzelfde genre van boeken van een auteur in opeenvolgende uitgavecontracten herhaald worden, enkel bij het aflopen van het geldende optierecht. In dat opzicht is het optierecht dus ook auteursgebonden. Wanneer de optie wordt gelicht, blijven de overige bepalingen van de overeenkomst onverkort van toepassing. Indien de uitgever na verloop van de aangehaalde termijn toch zijn optierecht wenst te verlengen, dan dient daarover opnieuw te worden onderhandeld met de auteur en zal de uitgever bijvoorbeeld bijkomende promotionele inspanningen moeten leveren.

5. Richtlijn betreffende de auteursvergoeding (art. 6.2. MC)

De auteursvergoeding is één van de aspecten in de relatie tussen de uitgever en zijn auteur die contractueel moeten worden vastgelegd. De auteursvergoeding is niet alleen een inkomen voor de auteur, het is ook een blijk van respect voor het geleverde werk. De auteurswet verplicht voor elke exploitatiewijze afzonderlijk te bepalen welke vergoeding werd overeengekomen en daarover te rapporteren naar de auteur.

De verschillende modaliteiten van de vergoeding werden geregeld in art. 6 van het Modelcontract en dienen als leidraad te worden gehanteerd.

Als algemeen principe geldt dat kosten die vallen onder het normale uitgeversrisico (zoals productie, handelskortingen, promotie en marketing) geen invloed mogen hebben op de auteursvergoeding.

Het Modelcontract spreekt zich niet uit over de hoogte van de vergoedingen, maar het is duidelijk dat deze redelijk moet zijn en in een evenwichtige verhouding moet staan tot de geleverde prestaties van de auteur en de economische inspanningen van de uitgever. De adviestarieven van de Vlaamse Auteursvereniging, die ook door het Vlaams Fonds voor de Letteren worden gehanteerd bij de toekenning van werkbeurzen, kunnen daarbij als indicator worden geraadpleegd. Discriminatie tussen auteurs binnen eenzelfde categorie, op welke grond dan ook, is niet toelaatbaar. Afwijkingen op de normale royaltyperecentages moeten op transparante en afgebakende wijze worden overlegd met de auteur(s), contractueel vastgelegd en restrictief worden geïnterpreteerd.

Indien een royalty wordt toegekend op basis van de verkoopprijs, exclusief BTW, mogen kosten gerelateerd aan het afzetkanaal, de afzetmarkt, de handelskortingen en de onderhandelingen en de promotionele inspanningen geen invloed hebben op de royalty's. Deze kosten zijn voor rekening van de uitgever.

Indien de exploitatie-inkomsten van de uitgever als berekeningsbasis voor de royalty (bijvoorbeeld a rato van 50/50 - voornamelijk de norm in Vlaanderen) worden gehanteerd, dan duidt dit op de bruto inkomsten en niet de netto inkomsten. Kosten die vallen onder het normale uitgeversrisico (algemene kosten van huisvesting, elektriciteit e.d.m.) of die niet rechtstreeks gerelateerd kunnen worden aan de specifieke exploitatiewijze van een bepaald werk en diens auteur, zijn daarbij uitgesloten. De kosten die wel kunnen worden gerelateerd dienen steeds op voorhand nader te worden gespecificeerd en overeengekomen en/of als addendum te worden toegevoegd.

Bij buitenlandse rechtenverkoop, waarbij ook een gezamenlijke productie wordt gepland, verdient het aanbeveling de drukovereenkomst los te koppelen van de rechtenverkoop. De afspraken over de drukkosten worden tussen beide uitgevers geregeld (en hebben dus geen invloed op de royalty van de auteur). Met een buitenlandse uitgever kan een auteursvergoeding worden afgesproken (bijvoorbeeld a rato van 50/50, vooralsnog de norm in Vlaanderen), te verdelen onder de auteur en de uitgever.

Indien een uitgever contracten sloot met distributeurs (in eigen land of in Nederland) kunnen handelskortingen bijvoorbeeld evenmin aan de auteur worden doorgerekend of een weerslag hebben op de royalty's.

De kosten bij buitenlandse beurzen voor prospectiedoeleinden in het buitenland zoals promotionele inspanningen, salarissen van het personeel rechtenverkoop enz. vallen duidelijk onder het normale uitgeversrisico en mogen niet in mindering komen van de overeengekomen royalty. Enkel in uitzonderlijke gevallen kan overgegaan worden tot extra kosten, wanneer dit noodzakelijk blijkt om de internationale verkoop te vergemakkelijken. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de vertaling van een aantal hoofdstukken van een boek. Wanneer er een rechtstreeks verband kan worden aangetoond met de internationale rechtenverkoop van een specifiek werk, en er hieromtrent duidelijke afspraken gemaakt zijn met de auteur, kunnen deze kosten bij de uitbetaling van de royalty's in mindering worden genomen. Het verdient ten stelligste aanbeveling dergelijke bijzondere directe kosten gerelateerd aan een bepaalde exploitatiewijze van een werk van een auteur in bijlage te specificeren.

Een uitgavecontract veronderstelt dat de auteur een vergoeding krijgt die in verhouding staat tot de inkomsten van de uitgever bij iedere exploitatiewijze. De toekenning van 0% royalty's kan enkel in zeer uitzonderlijke omstandigheden worden toegekend (zie Richtlijn betreffende nulvergoeding).

6. Richtlijn betreffende het voorschot (art. 6.4. MC)

Voorschotten zijn titelgebonden. Het voorschot op royalty's dat de uitgever aanbiedt aan de auteur is niet-terugvorderbaar maar wel verrekenbaar. Dit betekent dat het voorschot verrekend wordt met de royalty's die voortvloeien uit de exploitatie van de desbetreffende titel. Voorschotten kunnen niet verrekend worden met de royalty's die voortvloeien uit andere contracten met eenzelfde auteur, tenzij verschillende titels het voorwerp uitmaken van eenzelfde contract.

7. Richtlijn betreffende nulvergoeding (art. 6.5. MC)

De uitgever licht de auteur in met betrekking tot het aantal archief-, subsidie-, recensie-exemplaren waarop de nulvergoeding van toepassing is. De auteur kan op grond van zijn controlerecht (art. 7.2. MC) ook altijd om bijkomende inlichtingen verzoeken.

8. Richtlijn betreffende afrekening (art. 7.1. MC)

De uitgever is het aan zichzelf en zijn auteurs verplicht een degelijk (geautomatiseerd) boekhoudkundig systeem te hanteren zodat jaarlijks (uiterlijk 1 april) een gedetailleerde, correcte en transparante eindafrekening kan worden gestuurd naar de auteurs. Een dergelijke afrekening omvat onder andere, maar niet uitsluitend de elementen opgesomd in art. 7.1. a) tot en met i). Een zorgvuldig handelend uitgever dient deze termijn en informatieplicht ten aanzien van zijn auteurs te allen tijde te respecteren. Worden deze (wettelijke) plichten door de uitgever niet of onzorgvuldig nageleefd, dan kan de auteur zijn controlerecht (en desgevallend terugnamerecht) uitoefenen.

9. Richtlijn betreffende het controlerecht (art.7.2. MC)

De auteur kan steeds binnen een termijn van 45 dagen volgend op de verzending van de afrekening rechtvaardiging vragen of opmerkingen formuleren bij de verkregen rekeningen. Desgevallend kan hij binnen een termijn van 9 maanden zijn controlerecht verder uitoefenen door een audit te laten plaatsvinden. De kosten van deze audit zullen enkel ten laste vallen van de auteur wanneer het verschil tussen de werkelijk verschuldigde vergoedingen en de vergoedingen zoals aangegeven door de uitgever minder dan 5 % bedraagt.

10. Richtlijn betreffende de betaling van royalty's (art. 7.3.)

De uitbetaling van royalty's moet binnen een redelijke termijn (45 dagen) geschieden. Bij vertragingen of uitstel zonder gegronde motivatie, ontstaat een conventionele verwijlinterest van 10% ten bate van de auteur, zonder verplichte voorafgaande ingebrekestelling, waar geen afstand van kan worden gedaan. Wat betreft de uitbetaling van bedragen die eerder gering zijn kunnen uitgever en auteur overeenkomen dat er pas wordt uitbetaald wanneer een redelijke financiële som werd bereikt. Het is echter uitgesloten dat een uitgever een dergelijke beslissing eenzijdig zou nemen.

11. Richtlijn betreffende auteursexemplaren (art. 8.5. MC)

De auteur en uitgever bepalen door voorafgaand overleg welke kortingen worden toegekend bij de aankoop van auteursexemplaren. In geval van co-auteurschap dienen beide auteurs op de hoogte te worden gesteld van mogelijke wijzigingen van deze korting.

Een auteur kan in geen geval worden verplicht tot afname van auteursexemplaren. Een afwijking kan enkel in samenspraak met de auteur en wanneer deze afwijking kan worden gerechtvaardigd wegens bijzondere omstandigheden, met name wanneer een auteur zelf het belangrijke afzetgebied controleert of beheert door lezingen, cursussen, voorstellingen enz. De uitgever zal de auteur er

telkens op wijzen dat een afname van eigen exemplaren ertoe zal leiden dat er geen dossier meer kan worden ingediend bij het Vlaams Fonds voor de Letteren.

Op de exemplaren die de auteur met korting aankoopt van de uitgever is de uitgever aan de auteur de in artikel 6.2. overeengekomen royalty's op de verkoopprijs verschuldigd.

12. Richtlijn betreffende de beëindiging van de overeenkomst (art 11.1(3)(1) MC)

In het geval van Print-on-Demanddiensten wordt aanbevolen dat Uitgever en Auteur in bijlage specificeren hoeveel exemplaren bij deze dienst gedurende een redelijke termijn zouden moeten worden verkocht. De uitgever neemt een overzicht van de verkochte exemplaren en/of de inkomsten mee op in de jaarlijkse eindafrekening. Indien de verkoop via deze dienst gedurende deze termijn onder de verwachtingen blijft, kan de auteur na overleg met de uitgever zijn rechten terugnemen.

13. Richtlijn betreffende ter beschikking stelling digitaal bestand (art. 11.6 MC)

Na beëindiging of ontbinding van de overeenkomst kan de auteur de uitgever verzoeken het actuele digitale bestand van het Werk (geregideerde kopij zonder lay-out), ter beschikking te stellen. De uitgever kan dit weigeren wanneer aanspraken van derden op de inhoud of vorm van het Werk dit verhinderen of wanneer hij andere redelijke weigeringsgronden kan aanvoeren. Voor de terbeschikkingstelling van het digitale bestand met lay-out, typografische of andere kenmerken eigen aan de stijl van de uitgever, kan de uitgever een redelijke kost aanrekenen.